

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΥΠΡΟΥ **ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Α΄(*)**

Τῆς κυρίας ΚΛΑΙΡΗΣ ΑΓΓΕΛΙΔΟΥ,
πρώην Ὑπουργοῦ Παιδείας καί Πολιτισμοῦ.

«Οὐδενός μόχθου καί κόπου φεισθήσομαι ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῆς ἀποστολῆς μου πρὸς ἀναγέννησιν, πρὸς ἀνόρθωσιν, πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἐμπιστευθέντος μοι ποιμνίου. Οὐ δώσω ἄνεσιν εἰς τό πνεῦμά μου καί ἀνάπαυσιν εἰς τό σῶμά μου, ἀλλά νυκτός τε καί ἡμέρας ἥδιστα δαπανήσω καί ἐκδαπανηθήσομαι ὑπέρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν· εἰς κορυφάς καί εἰς κοιλάδας, εἰς κρημνούς καί εἰς χαράδρας, εἰς σπήλαια καί εἰς ὄρη, ἐν δεξιοῖς καί ἀριστεροῖς προστρέξω, ἵνα τό ἀπολωλός ζητήσω καί τόν πλανώμενον ἐπιστρέψω καί τό συντετριμμένον καταδήσω καί τό ἐκλείπον ἐνισχύσω καί τό ἰσχυρόν φυλάξω (Ἰεζ. 34, 16)» (Ἀπόσπασμα ἐνθρονιστήριου λόγου του, ὡς Μητροπολίτου Πάφου, εἰς Πάφο, 29 Ἰουλίου, 1973).

Ἕνας λόγος πού ἐμπεριέχει ὅλη τή ζωή καί τήν ἀδαπάνητη δράση του, καί τήν ἀγάπη γιά τό ποιμνιό του, παρ' ὅλας τάς ἀντιξοότητας πού συνάντησε εἰς τόν μακρύ βίον του, τῶν 80 χρόνων, μέ τήν ἀνάληψιν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Θρόνου μιᾶς οἰκονομικά χειμαζομένης Μητροπόλεως, τό τεράστιο ἐκκλησιαστικό πρόβλημα ἐναντίον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' μέ τίς κατηγορίες τῶν Μητροπολιτῶν Πάφου Γενναδίου, Κιτίου Ἀνθίμου καί Κυρηναίας Κυπριανοῦ. Ὡς καλός οἰακοστρόφος ἀπεσώθηκε τό μοῖρασμα τῆς Ἐκκλησίας καί ἀνέδειξε τίς ἡγετικές του ἱκανότητες.

*) Ἐπιμνημόσυνος λόγος στό 5ο ἐτήσιο μνημόσυνο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου Α', πού τελέστηκε στίς 23 Δεκεμβρίου 2012 στόν καθεδρικό ναό Ἀπ. Ἰωάννη Θεολόγου Λευκωσίας.

Ἦξεσε, ἐπίσης, τό χουντικό Πραξικόπημα καί τήν Τουρκική εἰσβολή. Τήν πλήρη καταστροφή, τόν ἐκτοπισμό χιλιάδων ἀνθρώπων ἀπό τάς προγονικάς τους ἐστίας, τήν σωρείαν τῶν ἀγνοουμένων καί τό δρᾶμα τῶν οἰκογενειῶν τους, τοὺς ἐγκλωβισμένους πού βρίσκονται σέ ἀπόγνωση, μέ τήν καταπάτηση κάθε ἀνθρώπινου δικαιώματός τους, τοὺς κινδύνους πού διήρχοντο «ἐν χερσὶ ἀγρίων καί ἀδυσωπήτων ἐχθρῶν». Τήν καταστροφὴν τῶν ναῶν τοῦ Κυρίου (550 ἐκκλησίες καί μοναστήρια μετατράπησαν σέ τζαμιά, ἀχυρῶνες, πινακοθήκες, οἴκους ἀνοχῆς, χώρους ὑγιεινῆς ἢ κατεδαφίστηκαν), τήν ἀλλαγὴν τῶν ἐλληνικῶν τοπωνυμίων σέ τούρκικα, καί ἄλλα πολλά δεινά, τά ὅποια μέ πόνον ψυχῆς ἔβλεπε ὁ σεπτὸς Ἱεράρχης, ὁ Ἑλληνορθόδοξος Ἐθνάρχης. Πιστὸς ἀπὸ τὰ νεανικά του χρόνια εἰς τήν Ὁρθοδοξίαν καί τήν Ἑλλάδα, κατάφερε νά διατηρεῖ τήν ψυχραιμία, τήν ἀγωνιστικότητα καί τήν πίστη του.

Οὐδέποτε κατέβαλε τό ἄτρωτον πνεῦμά του ὁ φόβος καί ἡ ὑποχωρητικότητα πρό τῶν ὠδινῶν. Ἐμπλεως πίστεως καί ἀγάπης διὰ τό ποίμνιόν του βάδιζε γεμᾶτος ἐμπιστοσύνη στό θέλημα καί στήν εὐλογία τοῦ Θεοῦ.

Ὁ κατὰ κόσμον Χριστοφόρος, υἱὸς τοῦ Ἀριστοδήμου καί τῆς Ἑλένης ἀπὸ τό Στατό τῆς Πάφου, ἓνα ἀπὸ τὰ δώδεκα παιδιά τῆς οἰκογένειας, εἰσῆλθε τό 1940 δόκιμος εἰς τήν Ἱερά Μονή Κύκκου. Ἐλαβε τὰ γυμνασιακά μαθήματα στή Μονή καί ἀκολουθῶς, τό 1946, φοίτησε, μέ ὑποτροφίαν τῆς Μονῆς, στό Παγκύπριο Γυμνάσιο, ἀπ' ὅπου ἀποφοίτησε τό 1951. Ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος ὁ Γ' τόν χειροτονεῖ διάκονο.

Μέ ὑποτροφίαν φοιτᾷ ἀπὸ τό 1952 στή Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Τόν θυμοῦμαι συμφοιτητὴ μου νά μετέχει τότε στὶς διαδηλώσεις τῶν φοιτητῶν ἐναντίον τῆς Ἀγγλοκρατίας. Ταυτόχρονα φοίτησε στή Θεολογικὴ Σχολὴ καί ἀνέλαβε μέ ἐντολὴ τοῦ Μακαρίου τό Γραφεῖο τῆς Ἐθναρχίας στήν Ἀθήνα, ὅπου βοήθησε πάρα πολλοὺς φοιτητές, μέ εἰλικρινῇ διάθεση ἀλληλεγγύης.

Ἡ ἀνέλιξή του εἶναι θαυματική. Τό 1961 χειροτονεῖται πρεσβύτερος. Ἀπό τό 1961 μέχρι τό 1966 διορίζεται Καθηγητής στό Γυμνάσιο Ἀρρένων Κύκκου καί στήν Ἱερατική Σχολή «Ἀπόστολος Βαρνάβας». Αὐστηρός, λέν' οἱ μαθητές του, ἀλλά δίκαιος. Ὁ λόγος του ἦταν πάντα λόγος. Τό 1966 μεταβαίνει στήν Ἀγγλία γιά εὐρύτερες σπουδές καί ἐκμάθηση τῆς Ἀγγλικῆς. Τό 1968 ἐκλέγεται ὁμόφωνα Χωρεπίσκοπος Κωνσταντίας.

Θυμοῦμαι τήν ἐνθρόνισή του καί τό μακροσκελῆ γεμᾶτο νου-θεσίες λόγο του, στόν Ἅγιο Νικόλαο τῆς Ἀμμοχώστου. Ἦμουν τότε Βοηθός Διευθύντρια στό Γυμνάσιο Θηλέων Ἀμμοχώστου. Ἡ εἰλικρίνεια καί ἡ ζεστή καρδιά του σέ ἀφόπλιζαν. Ἀπό ὅποια θέση κι ἂν ἐπέρασε, ἐργάστηκε σκληρά καί δημιουργικά.

Ἐτσι τό 1973 χειροτονεῖται Μητροπολίτης Πάφου, εἰς μίαν πολύ κρίσιμη κατάσταση, οἰκονομική καί πολιτική, σ' ἓνα χειμαζόμενο μητροπολιτικό θρόνο, μέ τήν ἀποχώρηση τοῦ προηγούμενου Μητροπολίτου Γενναδίου. Ὁ ἴδιος ἀναφέρει, ὅτι ἔζησε ὅλες τίς τραγικές συνθῆκες τοῦ ἀδιακόπως χειμαζομένου λαοῦ μας. Δέν ὀρρώδησε, δέν ὑπέστειλε τή σημαία τοῦ ἀγῶνα. Ὡς Μητροπολίτης Πάφου ἐργάστηκε ἀόκνως γιά τήν Πνευματική καί Κατηχητική Κίνηση, τόνωσε τό θρησκευτικό φρόνημα μέ τή λειτουργία τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, τοὺς Κύκλους Γυναικῶν καί τήν ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ «Νέοι Ἄνθρωποι». Φροντίδα του πάντα οἱ νέοι. Ἐνισχύοντας τά φιλανθρωπικά ἰδρύματα ἡθικά καί ὑλικά, τή Φιλόπτωχο Ἀδελφότητα, τήν Κοινωνική Πρόνοια, ἐπιστημονικά καί πολιτιστικά Σωματεῖα τῆς Πάφου καί τοὺς συνδέσμους ἀγωνιστῶν. Ἦταν ὁ ἴδιος ἀγωνιστής. Λειτουργήσε Βυζαντινή Μουσική Κίνηση, ὅπου τά μαθήματα προσφέρονταν δωρεάν. Δέν παρέλειψε νά ἐνισχύσει τήν Πάφο, μιά πτωχή μᾶλλον ἐπαρχία, οἰκονομικά, ἰδρύοντας τό «κοσμοπλάστ» γιά κατασκευή πλαστικῶν εἰδῶν, στή Γεροσκήπου, καί τό ἐργοστάσιο μεταλλικῶν σωλήνων, στό Ἀνατολικό. Οἱ πρόσφυγες πού κατέφευγαν στήν Πάφο δέχτηκαν τήν ἄπειρη εὐσπλαγχνία καί ἀγάπη του. Παρ' ὅλον ὅτι ἡ Μητρόπολη ἦταν πτωχή, μέ δάνεια, ἀνακουφίζει

τούς πληγέντες, προσφέροντας από τό 1974 μέχρι τό 1976 25 χιλιάδες λίρες γιά βοηθήματα σέ πρόσφυγες, σχολεία καί ἐκκλησίες προσφύγων. Δική του μεγάλη προσπάθεια ή ἴδρυση τοῦ ἀερολιμένα Πάφου, πού ὀλοκλήρωσε, ὅταν ἔγινε Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, μετά τό θάνατο τοῦ Μακαρίου Γ', ὁ ὁποῖος τόν στήριξε παντοιοτρόπως.

Ἡ βοήθεια, ὅμως, καί στήριξη ἦταν ἀμοιβαία. Ὁ λαός, ἐπιμετρώντας καί ἀναγνωρίζοντας τή μεγάλη προσφορά του στήν Ἐκκλησία καί στό ποίμνιό του, θαυμάζοντας τό ἐκκλησιαστικό, πνευματικό, ἐθνικό, φιλανθρωπικό καί κοινωνικό του ἔργο, τόν προορίζει ὡς τό νέο Προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας. Ἐτσι, μετά τό θάνατο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', 3 Αὐγούστου, 1977, ἀναλαμβάνει τήν Τοποτηρητεία τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου. Διεξάγει ἀπρόσκοπτα τίς ἐκλογές καί στίς 12 Νοεμβρίου, 1977, διά βοῆς ἐκλέγεται Ἀρχιεπίσκοπος Νέας Ἰουστινιανῆς καί πάσης Κύπρου. Ἡ ἐνθρόνισή του γίνεται στίς 13 Νοεμβρίου, 1977, ἡμέρα τῆς ὀνομαστικῆς του ἑορτῆς.

Ἡ θητεία του ὡς Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου ὑπῆρξε ἐπίπονη, ἀλλά καί δημιουργική. Τό ἄλυτο ἐθνικό πρόβλημα, οἱ πρόσφυγες, οἱ ἀγνοούμενοι, οἱ ἐγκλωβισμένοι, τά τεράστια οἰκονομικά προβλήματα, βαραίνουν ἀβάστακτα τούς ὤμους του. Ἡ προσευχή, ὅμως, καί ἡ πίστη τόν ἐνδυναμώνουν. 700 χιλιάδες λίρες κατέβαλε ἡ Ἀρχιεπισκοπή γιά νά ἐπουλώσει πληγές ἀπό τήν εἰσβολή.

Τό ἐκκλησιαστικό καί πνευματικό του ἔργο τεράστιο:

1. Ὁ Νέος Καταστατικός Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας (1η Ἰανουαρίου, 1980). 2. Ἐθεσε σέ νέες βάσεις τή λειτουργία τοῦ Γραφείου Ὁρησκευτικῆς Διαφώτισης, τό ὁποῖο ἐπάνδρωσε μέ θεολόγους ἱκανούς. 3. Ἰδιαίτερη στήριξη ἠθική στους μαθητές. 4. Συνέδρια, ὁμιλίες, διαλέξεις. 5. Προσπάθεια ἡθικοπνευματικῆς καλλιέργειας τοῦ λαοῦ. 6. Μέ δική του πρωτοβουλία λειτουργεῖ τό Μακάριο Νοσοκομεῖο. 7. Πραγματοποιεῖ τό ὄνειρο τοῦ ἀείμνηστου Μακαρίου Γ', ὁ ὁποῖος εἶχε συλλέξει τεράστιο ὑλικό εἰκόνων, εὐαγγελίων, βημοθύρων καί ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν εἰδῶν, διά νά

διαφυλάξει από την άσυδοσία και την άρπαγή και ιδρύει τό Βυζαντινό Μουσείο και την Πινακοθήκη του Ίδρύματος Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', όπου τοποθετεί όλους αυτούς τους θησαυρούς της παράδοσής μας. 8. Συνεχίζει την έκδοση του περιοδικού «Νέοι Ἀνθρωποι» και εκδίδει και νέο περιοδικό, την «Πνευματική Ἐπαλξη». 9. Μέγα έπίτευγμα ή ίδρυση του Σταθμού «Ὁ Λόγος», για να μπορεί να στέλλει τά μηνύματα της Ἐκκλησίας. 10. Ἐνισχύει τίς Κατασκοπήσεις στον Ἅγιο Νικόλαο Στέγης. 11. Ἰδρύει δεκάδες συνδέσμους φοιτητών, νέων έπιστημόνων, γυναικών, νεολαίας, την Ἐνωση Ὁρθοδόξων Γονέων.

Τόν έαυτό του έθεσε στίς έπάλξεις της άγωνιζομένης Πατρίδας. Γι' αυτό μετέβαινε σέ διάφορες χώρες για διαφώτιση και δεχόταν στό γραφείο του καθημερινά άντιπροσωπείες από τό έξωτερικό για να τους δια φωτίσει. Παρευρέθηκα σέ μερικές τέτοιες αποστολές και θυμούμαι, ότι χαριτολογώντας έλεγε: «Ἡ Κύπρος δέν μπορεί να έχει δύο Κυβερνήσεις, δύο Βουλές, δύο Δικαστικές Ἐξουσίες και δύο Ἀστυνομικές Διευθύνσεις, γιατί τότε δέν θα έχει άνθρώπους να κυβερνηθοῦν. Θα εἶναι ὅλοι άξωματοῦχοι». Μέ τόν τρόπον αυτόν προσπαθοῦσε να ενημερώσει τους ξένους εκπροσώπους, ότι ή Κύπρος εἶναι: Μία, Ἐνιαία και Ἀδιάσπαστη. Και αυτή θα πρέπει να εἶναι ή λύση: Μία Ἀδιαίρετη Κύπρος. Ταξίδεψε σέ μακρινές χώρες, Αὐστραλία, Ἀμερική και φυσικά σέ Εὐρωπαϊκές χώρες για να μεταφέρει τό μήνυμα του λαοῦ, την άγωνιστικότητα, την πίστη του στα άνθρώπινα δικαιώματα και την επικράτηση του δικαίου.

Φρόντισε για την έπαναφορά κλεμμένων από τους Τούρκους θησαυρών, τά ψηφιδωτά της Παναγίας Κανακαρίας, τίς ιερές εἰκόνες, πού έκλεψε ὁ αρχικλέφτης Ντικμέν, οί ὁποῖες άκόμα, δυστυχώς, κρατοῦνται ὁμηροί σέ άστυνομικό σταθμό της Γερμανίας και πού ὁ νῦν Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Β' διεξάγει άγώνα έπιστροφής τους, για να πάρουν την θέση τους στό Βυζαντινό μας Μουσείο. Εὔχομαι, Μακαριώτατε, σύντομα να εὐοδωθοῦν οί προσπάθειές σας.

Θά ἦταν μεγάλη μου παράλειψη, ἂν δέν ἀνέφερα τόν πατριωτισμό καί τόν ἀπροσμέτρητο θαυμασμό του γιά τόν Ἀγῶνα τοῦ λαοῦ μας τό 1955-59 καί τούς ἥρωες νεκρούς μας. Ὡς Ὑπουργός τόν παρακάλεσα νά διαθέσει ἕνα ποσό 500-600 χιλιάδων λιρῶν καί νά βάλει ἀνάλογο ποσό καί τό Ὑπουργεῖο Παιδείας, γιά νά ἀνακαινίσουμε τό Μουσεῖο Ἀγῶνος, τό ὁποῖο βρισκόταν σέ ἄθλια κατάσταση. Μιά ἀποθήκη συγκέντρωσης ἀρχείων. Μέ συγκίνηση ἀποδέχτηκε τό αἶτημα, ὑπέγραψε δακρυσμένος τά ἔγγραφα μέ κόκκινη μελάνη καί παρεχώρησε μεγαλύτερο μέρος γιά τήν επέκταση τοῦ Μουσείου. Μέ τή μεγαλοσύνη του λειτούργησε τό Μουσεῖο Ἀγῶνος, γιά νά προβάλλει στίς νέες γενιές τόν ὑπέροχο ἀγῶνα πού ἔκαμαν ἔφηβοι ἐναντίον μιᾶς σιδερόφρακτης αὐτοκρατορίας.

Ὅμως, δυστυχῶς, Μακαριώτατε, τό γνωρίζετε καλῶς, ἐδῶ καί μερικά χρόνια τό Μουσεῖον, πού ἔπρεπε νά εἶναι ἕνα ζωντανό σχολεῖο μέ ἐκπαιδευτικά μαθήματα καί συγκεντρώσεις αὐτογνωσίας, βρίσκεται ὑπό διάλυση. Ἕνας - ἕνας οἱ ὑπάλληλοί του μετακινοῦνται ἄλλοῦ, ἀφυπηρετοῦν καί ὁ μόνος ἄνθρωπος πού βρίσκεται ἐκεῖ εἶναι ἕνας μετακινούμενος ἀπό τό Ὑπουργεῖο Παιδείας καί Πολιτισμοῦ βιβλιοθηκονόμος, ὁ ὁποῖος ἐκτελεῖ ὅλα τά χρέη τοῦ Ἐφόρου, τοῦ Ἀρχειοφύλακα καί τοῦ ξεναγοῦ. Οἱ ἀπεγνωσμένες μου προσπάθειες ἐδῶ καί τέσσερα χρόνια ἀπέβησαν μάταιες.

Στή μνήμη τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου πρέπει νά ἐξευρεθεῖ λύση, Μακαριώτατε. Ὁ Ἱεράρχης, τοῦ ὁποίου σήμερα τελοῦμε τό πέμπτο μνημόσυνο τῆς ἐκδημίας του εἰς Κύριον, ἀνεδείχθη ἄνθρωπος τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος καί τῆς προσφορᾶς.

Αἰωνία ἡ μνήμη του!